

LA FONT DEL SOT DE DOSRIUS

Un indret emblemàtic, de natura, esbarjo i inspiració literària

NEUS ALSINA BOIX

M. ÀNGELS JUBANY PINÓS

ARXIU MUNICIPAL DE DOSRIUS (AMD)

Resum: Tal i com el nom del municipi de Dosrius indica, els dos cursos d'aigua més rellevants són dues rieres, la de Canyamars i la del Far, que conflueixen formant la riera de Dosrius, per tant, l'aigua és un bé molt preuat i molt present al poble: rieres, pous de glaç, molins, safareigs, preses subterrànies, mines, barratges, rescloses, pous i també fonts, moltes fonts, més d'una quarantena escampades pel llarg i ample dels 40 Km2 de territori.

En aquest article volem parlar de la font del Sot, la font rovellada, la font d'aigua ferruginosa, la més coneguda, la més popular. Situada a, aproximadament, un quilòmetre del nucli de Dosrius, abans d'arribar a la cruïlla de la carretera de Cardedeu, a mà esquerra, al costat de la Riera de Rials, en un clot obac i fred, en una esplanada plena de vegetació (plàtans, verns, alzines i joncs).

Fins a mitjan del segle XX va ser un dels llocs més emblemàtics del municipi, utilitzat com a reclam turístic i d'estiueig, ja que era un lloc d'esbarjo molt freqüentat, tant per la gent de Dosrius com pels estiuejants, atès que s'hi anava a passejar, a berenar, a dinar, a fer petar la xerrada, ...

Les fonts foren també un lloc d'inspiració literària per a escriptors com l'Esteve Albert, fill de Dosrius, i l'Anna Murià, que en el seu llibre *El país de les fonts*, ens en parla.

Paraules clau: Font del Sot, aigua ferruginosa, rovellada, propietats curatives, berenar, estiueig, esbarjo, Vallmajor, inspiració literària, natura, papallones.

1.- Introducció i situació.

El territori que ocupa el municipi de Dosrius, que està format per les parròquies de Dosrius, Canyamars i el Far, tal i com el seu topònim ja indica, sempre ha estat un indret d'una gran riquesa hidrogràfica, amb una gran abundor d'aigua i un considerable nombre de fonts i frondosa vegetació.

Així, per exemple, es cita Dosrius en el *Noticiero Mataronés* del dia 6 d'agost de 1894 com a un lloc proper on els mataronins poden anar a passar-hi uns dies frescos després de la Festa Major d'Argentona:

<<Los que nos quedamos desaparecidas ya las últimas chispas de esta temporada anual de jolgorios, apagados ya los últimos ecos de los violines y los clarinetes, apuradas ya las heces de la copa con los postreros bullicios de la característica fiesta de la pintoresca Argentona, todos los anos en este tiempo toman el portante todos los que pueden; y unos van á soportar los calores alrededor del lago de Bañólas, otros á orillas del Fresér en Ribas, otros toman más vuelo y van á posarse en los balnearios de los Pirineos, otros lo toman corto y buscan las umbraledas en Argentona, Dosrius, Llinás, Batlleix, etc¹>>.

Les conques de la riera de Canyamars i Dosrius i de la riera de Rials, com totes les conques hidrogràfiques, són com un embut que recull l'aigua de la pluja i la terra del bosc i dels camps són l'esponja que la reté per després poder-la captar a través de pous i de deus naturals. Aquestes conques encara recullen i han recollit, al llarg de la història, uns quants milions de metres cúbics d'aigua de pluja cada any.

En tenir, el territori on avui hi ha el municipi de Dosrius, molta superfície boscosa i de camps, quan aquests han estat ben conservats el sòl ha pogut acumular l'aigua de pluja i l'ha deixat anar cap a torrents a poc a poc i ha permès també que hi haguessin moltes fonts o deus naturals, on el mantell impermeable del sòl ha deixat pas a l'aigua del mantell freàtic.

Aquesta abundor d'aigua ha permès que al llarg de la història hi hagi hagut poblament i bones possibilitats de vida pagesa al bosc i als camps del municipi. Prova d'això en són tots els vestigis i testimonis conservats que es poden veure i observar físicament o conèixer a través de publicacions.

Així, per exemple, a l'Inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i Ambiental de Dosrius, realitzat l'any 2005, es van inventariar i estudiar 81 elements rellevants d'arquitectura residencial rural que corresponen a 81 masies escampades pel municipi, 77 elements d'arquitectura residencial urbana, entre els quals hi ha 67 cases i 10 masies, 18 fonts, 4 pous de glaç i 13 safareigs.²

A la revista "El Comú" núm. 14 de l'any 1990 en la secció *Apunts per a la Història de*

¹ *Noticiero Mataronés* (06/08/1894)

² NEUS ALSINA; RAMON CALONGE; LLUÍS CUSPINERA; M. ÀNGELS JUBANY I RAQUEL LACUESTA. *Inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i Ambiental de Dosrius*. (desembre de 2005). Diputació de Barcelona i Ajuntament de Dosrius.

Dosrius: El medi natural: Les Aigües (III) Les Fonts i els safareigs, es van relacionar 43 fonts en tot el municipi, 16 de les quals a Canyamars, 14 a Dosrius i 13 al Far.³

Aquest article es centra, però, en una font concreta, la **Font del Sot de Dosrius** que, per les seves especials característiques, és representativa, en molts aspectes, de totes les altres fonts del municipi.

La font del Sot es troba al costat del torrent de can Saules. Aquest torrent, que recull les aigües que provenen del Coll, és un afluent de la riera del Far, que arriba a Dosrius, per la part esquerra del pont d'entrada al poble, rebent el nom de riera de Rials.

Està situada a un quilòmetre del nucli urbà de Dosrius en direcció Llinars, carretera B-510. S'hi pot accedir en cotxe venint de Dosrius agafant un trencall que hi ha a l'esquerra de la cruïlla amb la carretera BV-5103 en direcció a Cardedeu i a peu s'hi pot anar caminant des del pàrquing que hi ha a l'entrada del poble seguint una pista en línia recta que hi porta fàcilment.

Les seves coordenades geogràfiques són: 41°36'10.0"N 2°23'49.5"E.

2.- Descripció de l'indret on està situada la Font del Sot de Dosrius.

La font del Sot es troba situada en un fons obac, fred i fresc a l'estiu i en un entorn d'una gran bellesa, amb una frondosa vegetació. A les roques, on hi ha el naixement d'aigua, s'hi troba: canabassa, cua de cavall, falgueres, herba de Sant Joan, molsa, herba capil·lera, hepàtiques i cintes. Al voltant de l'esplanada, on hi ha la font, hi ha arbres, arbusts i herbes com: gatells, avellaners, moixera de pastor, alocs, sanguinyols, saüquers i mentastra. A l'entorn, hi trobem alzines i roures i seguint el torrent: verns, plataners, pollancre, salze blanc, joncs i freixes de fulla gran⁴.

Tota aquesta vegetació i l'aigua propicien que hi hagi una rica flora i fauna típica de llocs humits, com ara: diversitat d'ocells, papallones, insectes i granotes. Per exemple, la floració de la canabassa proporciona aliment a un gran nombre d'insectes, en època de recursos escassos, com és el cas de: blavetes de l'heura, blanques de la col i tornasolades⁵.

La font, la trobem arraconada i enclotada a la penya que es troba al fons de l'espla-

³ NEUS ALSINA BOIX I M. ÀNGELS JUBANY PINÓS. <<Apunts per a una història de Dosrius: El medi natural: Les Aigües (III). Les fonts i els safareigs>>. *El Comú*, núm. 14. (Dosrius 23 de juny de 1990), 15-19.

⁴ JOAN MANEL RIERA I GEMMA CONESA de l'Escola de Natura del Corredor, passejada fins a la Font del Sot (Juliol 2018)

⁵ JORDI CORBERA Twitter @arebroc (2016-2018)

nada, on hi ha un talús de paredat comú, amb la sortida natural de l'aigua, de característiques ferruginoses, que cau en una petita bassa limitada per un paredat de maons col·locats a sardinell; des d'una canal de sortida de les aigües, aquestes són conduïdes al torrent per un rec.

Per tant, descobrim ràpidament la font, gràcies al canaló per on surt l'aigua, i als trets característics de les fonts de ferro: llot esponjós i ocre i el rovell que ressalta en tot el seu embassament del voltant i pels recs on s'escolen les seves aigües.

La deu neix allà mateix on hi ha la font, enmig de les pedres, i no s'asseca en tot l'any.

També hi ha una placa de pedra amb la inscripció “Font del Sot. Ferruginosa”.

El terra de l'esplanada està emplenat de grava de granit i hi ha dos bancs per seure.

Vista actual de la Font de Sot

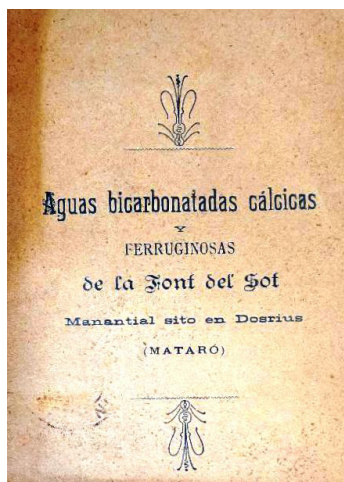
3.- Font d'aigua ferruginosa.

Ja hem esmentat que la font del Sot presenta els trets característics de les fonts ferruginoses. En aquestes, l'aigua és transparent i en caure a la bassa es generen unes bactèries del ferro que la transformen en color taronja o ocre, que sembla rovellada.

El seu sabor o gust és peculiar i característic i, per a alguns, una mica desagradable, degut a l'alt grau de partícules minerals de ferro que porta en dissolució.

La premsa de l'època, concretament La Vanguardia de data 29 d'agost de 1901, parlant de l'Aplec de Sant Llop que se celebraria els dies 1 i 2 de setembre, també es feia ressò de les propietats curatives de l'aigua de la font del Sot:

<<... Como he dicho, la fiesta promete ser del todo animadísima. Todos los días buen número de familias forasteras frecuentan las fuentes de la población, sitas entre sombrías arboledas, no olvidando "La Font del Sot", propiedad de D. Joaquín Vallmajor, de la cual manan abundantes y cristinas aguas dotadas de sustancias tan recomendables para ciertas enfermedades como son bicarbonatadas, cálcicas y ferruginosas, cual análisis efectuó un acreditado químico de esa ciudad...>>⁶

Imatge d'un document que parla de les propietats de l'aigua de la font del Sot

Gràcies a aquestes facultats curatives que s'atribuïen a l'aigua ferruginosa, atès que el ferro és un mineral indispensable per a la vida, la font es va convertir en una de les més concorregudes de la comarca, fins al punt que el seu propietari es va sentir gelós, i aquesta circumstància va donar peu a una anècdota, que encara avui es recorda, segons la qual a l'indret s'hi col·locà un cartell que deia: <<D'aquesta aigua se'n beurà fins que el seu propietari voldrà>>.

I que algú hi va afegir: <<I si el seu propietari no ho vol, que se la begui tot sol>>.⁷

⁶ La Vanguardia. (29/08/1901).

⁷ GRUP LLAVOR D'ÒMNIO CULTURAL DE MATARÓ. *Fons. Itineraris per les fonts de Mataró i municipis de l'entorn*. (Mataró, març de 1986). La Juliana, 208.

Sembla que aquest fet va ser produït degut a una envasadora d'aigua que s'hi bastí cap al 1940, i que va haver de plegar atesa la impossibilitat de conservació que tenen les aigües ferruginoses.

Tot i això, l'aigua de la font del Sot fou venuda pels carrers de Mataró, essent pregona amb aquesta dita: <<Aigua de la Font del Sot, qui no en beu es mor>>.⁸

4.- Els Vallmajor, propietaris de la font del Sot.

L'espai que ocupa la font del Sot ha estat vinculat a la família Vallmajor de Dosrius, una família quina referència més antiga, segons Enric Subiñà, data del 1143⁹.

Els Vallmajor foren una de les famílies més importants de Dosrius, una de les grans, de les que tenia extenses propietats i, fins i tot, sepultura a dins de l'església.

El seu mas, situat en un lloc privilegiat, dominava bé el poble, a la *Valle Majore*, tal i com el seu topònim indica, a sota de les actuals ruïnes del castell de Dosrius i molt a prop de l'església de Sant Iscle i Santa Victòria.

Alexis Serrano diu dels Vallmajor:

<<... és la història d'una família notable del Dosrius d'època medieval i moderna que en alguns moments es va poder permetre enfrontar-se amb els feudals de Castell dosrius. Una família potent allò que la historiografia coneix com a "pagesos grassos", no perquè ho fossin, sinó perquè tenien capacitat econòmica i un patrimoni rústic punyent...>>¹⁰

Josep Ramis, referint-se al que representava aquesta font per a la família Vallmajor, diu:

<<..La Font del Sot, ubicada als afores de la població en terrenys de Joaquim Vallmajor, seria per a la família un lloc emblemàtic de la propietat de la terra i de la disponibilitat de l'aigua que tan escassa s'havia tornat després de l'explotació de l'aqüífer de Dosrius per part de la Companyia d'Aigües de Barcelona...>>¹¹

Si la font del Sot va ser important per a la família Vallmajor, també ho va ser per als seus posteriors i actuals propietaris, els Aguilà.

⁸ *Ibidem* 209.

⁹ ALEXANDRA CAPDEVILA; JOSEP RAMIS; ALEXIS SERRANO I ENRIC SUBIÑÀ. *Els Vallmajor de Dosrius, una nissaga entre l'Edat Mitjana i l'Època Contemporània*. (Ajuntament de Dosrius, 2018), 20.

¹⁰ *Ibidem*, 9

¹¹ *Ibidem*, 134

El 25 d'agost de 1920 els Vallmajor venien la propietat, el mas Vallmajor i una gran extensió de terreny, de la qual n'havien estat propietaris durant, gairebé, set-cents anys, a Juan Torrejoncillo qui, l'any 1926, la va vendre a la família Aguilà, per tant, des d'aquest any els propietaris de la Font del Sot són els Aguilà, qui als voltants de 1940, en veure la popularitat que tenia la font i l'indret i atesa la fama de tenir una aigua amb propietats curatives, van voler comercialitzar-la sense èxit.

La família Aguilà, conscients de la importància que aquesta font té per al municipi de Dosrius, han posat tota mena de facilitats a l'hora que s'hi fessin intervencions, tant és així que, l'any 2015, l'Ajuntament de Dosrius va signar un conveni amb el propietari, per 10 anys prorrogable cada cinc anys, en virtut del qual acorden que el consistori pot actuar en la finca de 350 m2, per fer-ne adequació i manteniment. Per la seva banda, el propietari es compromet a mantenir l'accés al públic.

5. - Intervencions i arranjaments a l'indret on hi ha la font del Sot:

A l'any 1950, el propietari, Sr. Aguilà va fer unes obres per acondicionar el lloc. Es va construir un mur d'uns 60 cm. que tancava la penya per on rajava l'aigua i a la placeta unes taules i bancs d'obra, que feia de l'indret un lloc amb molta concurrència. Alguns hi recorden arrossades, altres berenars, altres passejades¹².

Al 1988, el lloc estava abandonat i degradat fins a arribar-hi a haver a la placeta 30-40 cm de llot acumulat. Això era conseqüència de l'abandonament i de l'aigua que baixava bruta del torrent de can Saules que portava aigua que llençava una planta d'àrids d'Alcoll –Llinars del Vallès-. Aquesta empresa rentava aigües i les llençava aigües avall, incomplint les normatives sanitàries vigents. Aquest problema arribà fins al mateix poble on la riera de Rials estava totalment plena de llot.¹³

A l'any 1990, en el marc de la Jornades Culturals organitzades per la Revista El Comú, el mes de juliol de 1990 es creà una comissió per recuperar la font del Sot que va demanar tirar endavant un projecte de recuperació, ajuda, assessorament i permisos al propietari i a l'Ajuntament de Dosrius. Amb tots els permisos es va fer una recuperació popular consistent en treure llot del torrent i de la font, refer el camí i un berenar popular el dia 21 de juliol de 1990.

¹² NEUS ALSINA; RAMON CALONGE; LLUÍS CUSPINERA; M. ÀNGELS JUBANY I RAQUEL LACUESTA. <>. *Inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i Ambiental de Dosrius*. (desembre de 2005). Diputació de Barcelona i Ajuntament de Dosrius. (núm. Ref.: I.S.24/185).

¹³ COMISSIÓ PER RECUPERAR LA FONT DEL SOT. <<Jornades Culturals>>. *El Comú*, núm. 14. (Dosrius 23 de juny de 1990), 26.

A la revista el Comú núm. 15 a l'article "Hem recuperat la Font del Sot" es diu:

<<El dia 21 de juliol una seixantena de persones, més que menys, anàrem a berenar a la recuperada Font del Sot i es pot dir que es complí al peu de la lletra aquell paràgraf de l'anterior revista que deia: les fonts eren lloc de trobada, s'anava tot passejant i parlant, gaudint del medi natural a fer un berenar o estirar les cames. La canalla s'ho passava d'allò més bé La comissió organitzadora vol agrair sincerament la col·laboració de tots aquells que amb la seva participació a l'acte com amb el seu treball s'abocaren a recuperar la Font del Sot. La feina però no està acabada. Seguirem treballant-hi.>>¹⁴

Imatges del berenar que es va realitzar el dia 21 de juliol de 1990 després de recuperar la font del Sot. Revista el Comú núm. 15 (31/08/1990) pàgina 36.

A l'any 1994, l'Agrupació de Defensa Forestal (ADF) va realitzar una campanya de sensibilització per a la neteja i conservació d'indrets naturals i va començar netejant el paratge de la font de Sot¹⁵.

¹⁴ COMISSIÓ PER RECUPERAR LA FONT DEL SOT. <<Hem recuperat la font del Sot>. El Comú, núm. 15. (Dosrius 31 d'agost de 1990), 36.

¹⁵ NEUS ALSINA; RAMON CALONGE; LLUÍS CUSPINERA; M. ÀNGELS JUBANY I RAQUEL LACUESTA. "Font del Sot". Inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i Ambiental de Dosrius. (desembre de 2005). Diputació de Barcelona i Ajuntament de Dosrius. (núm. Ref.: I.S.24/185)

Al 2001, a causa de les obres realitzades per Aigües Ter – Llobregat i les conseqüències que va generar pel municipi, l'Ajuntament de Dosrius va consensuar amb l'empresa que féu les obres la reconstrucció de la Font del Sot. Es va encarregar un projecte consistent en refer la paret, la font, la canalització de l'aigua, bancs i arbrat necessari. El projecte tingué un pressupost de 13.907.055 ptes. L'Ajuntament va aconseguir que Aigües Ter-Llobregat es fes càrrec del total de la despesa i, al mateix temps, del manteniment de l'indret durant dos anys¹⁶.

A l'any 2015, l'indret on està situada la font estava en molt mal estat, per aquest motiu, l'Ajuntament de Dosrius va decidir fer una nova rehabilitació de l'espai i es posà en contacte amb el propietari, amb el qual va acordar signar un conveni amb la família Aguilà, per conservar i mantenir la Font del Sot.

La rehabilitació es portà a terme durant l'any 2016, les obres foren realitzades per la Brigada Municipal, deixant el paratge tal i com es troba actualment. Els treballs més importants que s'hi van fer van ser els de recuperar i sanejar el terreny que estava completament enllotat. Es va col·locar grava de granit a l'esplanada de la font i un tub de drenatge de les aigües cap al torrent, per tal que no es torni a inundar i no s'hi torni a embassar l'aigua. També es van fer unes escales a la part interior per facilitar l'accés als visitants i s'hi van posar dos bancs per seure.

A l'any 2017, a la pàgina web de l'Ajuntament de Dosrius hi ha una notícia del dia 7 d'abril on s'explica que l'Ajuntament té previst reordenar tot l'espai de can Tarau, que inclou que el camí de la Font del Sot començarà al pont de la riera de Rials. Així el camí de la Font del Sot, senyalitzat des de l'any 2016 amb el suport de la Diputació de Barcelona, tindrà el seu punt de sortida al pont de la plaça Catalunya aconseguint millorar l'accessibilitat i la protecció dels vianants que volen anar a la font.¹⁷

6.- Històries i testimonis de la font del Sot:

Les persones de Dosrius i comarca han estat molt lligades a la Font del Sot i prova d'això en són els seus records i vivències. Els programes de Festa Major i la premsa també s'han fet ressò del paratge i del que s'hi podia anar a fer. Així:

Joan Boix relatava que a finals del segle XIX:

«A la part de la Font del Sot, és nomenat un Pla, el besavi de can Garriga, hi anava molt sovint. En aquell temps hi havia molta aigua i tenia una bassa per

¹⁶ Projecte de recuperació i reconstrucció de l'indret de la Font del Sot. *El Full de l'Ajuntament de Dosrius*, núm. 6 (Dosrius 6 de juliol de 2001).

¹⁷ <https://www.dosrius.cat/actualitat/noticies/lajuntament-reordena-lespai-de-can-tarau-a-lentrada-de-dosrius.html>

regar, Un dia va veure un home que es despullà de pèl a pèl i amagà la roba. Va fer tres capbussades i es va convertir en guineu. L'home va quedar parat. La guineu va marxar i l'avi Garriga va buscar la roba que havia amagat perquè no la trobés. Arribà la guineu i el besavi estava amagat i tornà a veure que feia els tres capbussons i es convertia una altra vegada en persona. Va anar a buscar la roba allí on l'havia amagat i no la trobà. Anant buscant, per fi surt l'avi Garriga i li pregunta si busca la roba i que si no li diu on ha anat no li tornarà. Ell li contesta que ha anat a clavar unes agulles al cor d'una criatura. L'avi Garriga l'amenaça dient-li que si no les hi anava a treure el presentava al poble despullat. L'home va anar a treure les agulles de la criatura que era de Sta. Agnès.>>¹⁸

Anunci en el programa de la Festa Major de -sant Llop de l'any 1935

Al programa de la Festa Major de Sant Llop de 1935 hi havia un anunci que deia:

<<CAFÈ – BAR ANDREU - FONDA CRISTINA – Situada a l'encreuament de les carreteres d'Argentona, Canyamà i Llinàs – a deu minuts de la FONT DEL SOT – Esplèndides habitacions – servei econòmic i esmerat. >>¹⁹

A la Vanguardia del dia 30 de novembre de 1935 es publicava:

¹⁸ JOAN BOIX. <<Llegendes d'aquell temps>> *El Comú*, núm. 16. (Dosrius 31 d'octubre de 1990), 15.

¹⁹ Programa Festa Major Sant Llop (Dosrius 1935)

<<Excursiones para mañana.SPORT CICLISTA CÁTALA.—Atractiva excursión al pueblo de Dosrius para almorzar en la Font del Sot. Salida de la Plaza Universidad, a las seis en punto, con dirección a San Adrián. Badalona, Mongat, 'Premia, Vilasar, Argentona y Dosrius. La vuelta será por Coll de Parpers, La Roca. El Arrabal, Montornés, Sant Fost. Santa Coloma y Barcelona. Tota], 73 kilómetros.>>²⁰

A la Vanguardia del dia 8 de maig de 1936 es publicava:

<<ESPORT CICLISTA MATARONI. - De acuerdo con una comisión de veteranos ciclistas, ha organizado para el domingo próximo una excursión matinal a los bellos parajes de la conocida «Font del Sot», de Dosrius. La hora de salida es a las seis y media, frente al Bar Canaletas, de la Plaza de la Libertad, Mataró, siendo preciso llevarse el almuerzo. El Esport Ciclista Mataroní invita a todos los socios de la entidad y a los amantes del pedal a dicha excursión y almuerzo de confraternidad y compañerismo.—Corresponsal.>>²¹

Paquita Jubany Vila explica que:

<<Que cap a l'any 1950 la seva mare, Teresa Vila Xarrié, que vivia a Argentona, amb el seu pare i la família hi pujaven, per Sant Llop, amb el carro per la festa major. Que posaven la fruita en fresc a la bassa que hi havia més amunt i que un any els va ploure molt i en marxar la riera baixava molt i l'avi va haver de tapar els ulls al cavall perquè no s'espantés.>>

<<Cap a l'any 1970, quan era petita hi anava d'excursió a berenar amb la mestra de l'escola i els nens i nenes, amb els amics i també amb la seva família. Recorda que era un lloc on jugava a enfil·lar-se pels marges i que era molt divertit anar-hi.>>

7.- La Font del Sot, lloc d'inspiració literària.

L'aigua de les fonts de Dosrius va inspirar a escriptors i poetes i de les seves plomes en sorgiren boniques i riques estrofes, descripcions i mots, així, el dosriuenc, Esteve Albert i Corp, en el seu llibre *Petita Vall*, parlava del paisatge, la vegetació, el bosc i l'aigua de les fonts, amb aquestes paraules:

²⁰ La Vanguardia (30/11/1935)

²¹ La Vanguardia (8/05/1936)

<<...Oh, aquesta pau de les muntanyes,
aquest ufana dels fondals,
el verd metàl·lic de les canyes
per les voreres rierals,
aquestes deus de les entranyes
pròvides, tèbies, maternals,
aquest terror, que fa companyes
les grans arbredes dels bancals!

Costes amunt laboriosa
puja la vinya pels turons;
una auríola gloriosa
de pins afina els horitzons
on la boscúria és copiosa:
allí malvada la rabosa
l'ajóc ensuma dels tudons
-tota la vall vibra conmosa
si un en fan caure els perdigons!
D'allí revé murmuriosa
l'aigua que canta per les fonts.

Deu-me aquesta aigua fresca i sana
per sadollar-me al pic d'istiu,
i de la bóta casolana
al pic d'hivern, deu-me el caliu;
els préssecs d'or, de la solana,
i, les peres del regadiu.
I, el vent que açoti la solana
si tinc a l'ast ja la perdiu!...">²²

²² ESTEVE ALBERT CORP. *Petita Vall*. (Dosrius 1946), 17 - 18.

La font del Sot anys 1930

No és d'estranyar doncs, que un indret tan visitat i emblemàtic com la font del Sot, que era un lloc d'esbarjo molt freqüentat per la gent que hi anava a berenar, a dinar, a passejar, a festejar, a jugar o a xerrar, fos també un lloc d'inspiració literària, per la seva vegetació, la seva fauna i flora, per l'aigua ferruginosa o pel que representava tant per a la gent del poble com per als estiuejants, els visitants, els menuts, els adults i els més grans, que s'arribaven fins a la font del Sot a fer un tragueta d'aigua rovellada, que tenia unes propietats curatives que feien que fos molt preuada.

Així doncs, l'escriptora Anna Murià (amiga de Mercè Rodoreda) en el llibre titulat *El país de les fonts*, explica que quan tenia 12 anys havia estat a Dosrius (és a dir, cap al 1916). En aquest llibre parla de la importància que en aquells moments tenien les fonts a Dosrius i de la gran quantitat que n'hi havia, amb aquests mots:

<<De què parles, on és el País de les Fonts? -pregunten els incrèduls-, El País de les Fonts és on vaig ser feliç als dotze anys sensitius. Sí, és cert, és ben cert, jo hi he estat tota viva al País de les Fonts. Jo he viscut entre fonts, humides pollancredes, obagues fredoliques, pinedes oloroses, canyissars musicals. Hi havia tantes fonts! Arreu de la verdor, si distrets caminàvem, petjàvem reguerons i ens mullàvem els peus i els cos s'esgarriava de sentir l'alegria dels dolls que endevinàvem. Canyes prop de la sorra seca de la riera; al seu marge elevat, fari-gola i alzines. Les fondalades molles, encoixinat de molsa a les pedres negreses, catifa de falgueres. Les falgueres més altes fins al pit m'arribaven...>>²³

²³ ANNA MURIÀ. *El país de les fonts*. (Barcelona 1978) Editorial Vosgos, S.A. Col·lecció Ausiàs March, 103.

I de la Font del Sot o Rovellada diu:

<<..., I la Font Rovellada, al clot obac i fred que els verns cobricelaven, per roquissa cascada saltava vigorosa bo i cantant en sordina. Aquella ànima líquida de ferro transparent, com pinzell fugisser que anés pintant les pedres, les deixava clapades de verdet i or vell>>...²⁴

Tal i com ja hem dit, per als habitants de Dosrius anar a celebrar alguna cosa a la Font del Sot era habitual, d'això ens en parla Esteve Albert en el seu llibre *El Maresme de Dosrius estant*, quan fa referència al primer auto de línia de Dosrius

<<... Quan el “Ràpid” morí, el seu fill heretà el nom, el correu i una botiga de queviures, que tenia annexa, una taberna.

L'hereu s'ho vengué tot i adquirí un autocar: un gran xassis de la marca Ford, célebre ja llavors, que va dur a carrossar per a fer-lo apte per a una vintena de persones. Al poble, a l'estiu, hi venien cada vegada més estiuejants i sabia que durant tres mesos, almenys, pujaria i baixaria de ple.

La performance tenia tothom expectant.

L'interessat en parlava amb un gran aplom i un aire de superioritat mítica. Ell mateix el conduiria. Ja havia fet els exercicis i obtingut el títol corresponent.

El miraven tots com a un home molt extraordinari, molt important.

El dia que anà a cercar l'auto de línia, prometé de convidar-nos a tots a menjar xocolata a la Font del Sot, per celebrar l'estrena del vehicle.

Havia d'arribar a les cinc de la tarda; però ho va fer a les onze de la nit. Així i tot, complí la promesa i anàrem a menjar la xocolata i beure aigua ferruginosa a alta hora, amb una gran il·lusió ...>>²⁵

Fins i tot, un dosriuenc, Esteve Fontseca, amant de la natura i de l'excursionisme, que s'estima la font del Sot i que va lluitar i treballar per la seva recuperació, dins el col·lectiu Amics de Dosrius, li va escriure un poema titulat “*La veu de la Font del Sot*”, dedicant-li aquestes paraules:

²⁴ *Ibidem*

²⁵ ESTEVE ALBERT CORP. *El Maresme de Dosrius estant (1914-1921)*. (Barcelona 1972). Caixa d'Estalvis Laietana. Mataró. Editorial Rafael Dalmau., 69.

<<Jo, aquí en un racó
d'arbres rodejat,
muntanyes al meu costat
al matí, a la sortida del sol
gotes d'aigua de rosada
amb llumetes de mil colors
tot mullat he quedat.
El nou dia ha arribat.
Sempre he sigut visitat
per excursionistes, caçadors o boletaires,
uns per calmar la set,
altres per agafar gana
i altres per passar l'estona.
Amb xerinola i molta marxa
d'altres n'han vingut:
Botifarres i carn han menjat
ben regat amb vi, cava i aigua.
De gresca tot el dia han estat.
Alguna parella d'enamorats
per dir-se les seves coses
algun raconet ben apartat
i declarar-se el seu amor,
somnia el que faran el dia de demà.
Altres més assossegats
tot el dia han estat
gaudint d'un raconet
silenciós i ben apartat.
Alguns no tan curiosos aquí han estat
i al marxar, als meus peus,
molta brutícia han deixat.
No m'agraden els destrossa-boscós,
els seus sorolls i fums que deixen
nerviosa em fa posar.
Fora motos, l'encís no vingueu a trencar.
Jo sola, aquí en un raconet
esperant els meus amics,
amics de Dosrius,
que de broma en broma
al cap hi van posar
i els meus pares varen arreglar.

Agraïda n'haig d'estar,
en forma m'han posat.
Ara que estic bé
no em torneu a abandonar.
La gent m'agrada veure
poder calmar-los la set,
sentir als meus peus
el murmur de l'enamorat,
els ocells al matí cantar.

Si d'aquesta aigua
en beveu algun mal.

El més curiós i ben cert
és que el destí d'una Font
calma la set de tothom>>²⁶

8.- Conclusions

L'Aigua, un bé tan preuat i tan present a Dosrius, tal i com el mateix topònim del municipi indica, ens ha deixat un ric patrimoni arquitectònic i hidràulic: pous de glaç, molins fariners, safareigs, rescloses, aqüeducte, ponts,..., entre el que cal destacar un gran nombre de fonts. Una d'elles, la Font del Sot, de la en aquest article es destaca la important funció social que va tenir fins als anys setanta del segle XX, com a lloc d'esbarjo, de passeig, de trobada, de joc, de celebració, ... i també d'inspiració literària, per als dosriuençs i dosriuenques i també per als estiuejants i visitants.

Avui, la font del Sot continua sent un lloc emblemàtic del poble, un indret cultural i paisatgístic, que tot i haver estat abandonat durant uns anys, sempre hi ha hagut entitats, col·lectius i persones que, conjuntament amb l'Administració i la propietat han treballat i lluitat per anar-la conservant, restaurant i rehabilitant, tal i com a la comunicació s'indica, i mai ha deixat de ser un paratge molt visitat, preuat i estimat.

Anar a la Font del Sot de Dosrius per estar simplement allà contemplant la bellesa del seu entorn, gaudint de la tranquil·litat que s'hi respira, escoltant el soroll de la seva aigua ferruginosa tot fent-ne un traguèt, escoltant el cant dels ocells, contemplant papallones i insectes, i poder-ho compartir amb amics, família, veïns, continua sent molt màgic.

²⁶ ESTEVE FONTSECA, . <<La veu de la font del Sot>>. *El Comú*, núm. 16. (Dosrius 31 d'octubre de 1990), 24.

9.- Bibliografia

- ALBERT CORP, ESTEVE. *El Maresme de Dosrius estant (1914-1921). Caixa d'Estalvis Laietana. Mataró. Editorial Rafael Dalmau. Barcelona 1972.*
- ALBERT CORP, ESTEVE. *Petita Vall.* Dosrius 1946.
- ALSINA, BOIX NEUS I JUBANY PINÓS, M. ÀNGELS <<Apunts per a una història de Dosrius: El medi natural: Les Aigües (III). Les fonts i els safareigs>>. *El Comú*, núm. 14. Dosrius 23 de juny de 1990.
- ALSINA, NEUS; CALONGE, RAMON; CUSPINERA, LLUÍS; JUBANY, M. ÀNGELS I LACUESTA, RAQUEL, *Inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i Ambiental de Dosrius.* Diputació de Barcelona i Ajuntament de Dosrius, (desembre de 2005).
- BOIX, JOAN. <<Llegendes d'aquell temps>> *El Comú*, núm. 16. (Dosrius 31 d'octubre de 1990), 15.
- CANALES, MARIBEL. *Les fonts del municipi de Dosrius* (estudi inèdit encarregat per l'Ajuntament de Dosrius l'any 2003).
- CAPDEVILA, ALEXANDRA; RAMIS, JOSEP; SERRANO, ALEXIS; SUBIÑÀ, ENRIC. *Els Vallmajor de Dosrius, una nissaga entre l'Edat Mitjana i l'Època Contemporània.* Ajuntament de Dosrius, 2018.
- COMISSIÓ PER RECUPERAR LA FONT DEL SOT. <<Recuperem la font del Sot>> *El Comú*. Núm. 14. 23 de juny de 1990.
- COMISSIÓ PER RECUPERAR LA FONT DEL SOT. <<Hem recuperat la Font del Sot>>. *El Comú*. Núm. 15, 31 d'agost de 1990.
- FONTSECA, ESTEVE. <<La veu de la font del Sot>> *El Comú*, núm. 16. Dosrius 31 d'octubre de 1990.
- GRUP LLAVOR D'ÒMNIO CULTURAL DE MATARÓ. *Fonts. Itineraris per les fonts de Mataró i municipis de l'entorn.* La Juliana. Mataró, març de 1986.
- MURIÀ, ANNA. *El país de les fonts.* Editorial Vosgos, S.A. Col·lecció Ausiàs March. Barcelona 1978.
- <<Neteja de la Font del Sot>>. *Butlletí d'informació municipal de Dosrius, Canyamars i El Far.* Editat per l'Ajuntament de Dosrius. Núm. 18. Juliol 1994..
- VILA I PELEGRÍ, EDUARD. *Inventari de fonts i arbres singulars del municipi. Proposta d'itineraris* (estudi inèdit encarregat per l'Ajuntament de Dosrius l'any 2002).

Arxius consultats

Arxiu Municipal de Dosrius (=AMD)
<http://xacpremsa.cultura.gencat.cat>